

LÄRORIK

En skrift för pedagogisk utveckling inom förskola och grundskola

Linköpings
kommun

Mål i sikte

Konsten att hålla kursen
på läroplanens karta

Intensivt möte med matte

Pekskärm för de yngsta

Ja till genus på fritids

8

10

12

Innehåll

- 3** Mål – konsten att pricka rätt
- 5** Det kom ett brev från Temple Grafton
- 6** Bra-bättre-bäst – Sexorna på T1 får betyg för första gången
- 8** Intensivmatte får knepiga tal att klarna
- 10** Appar för de minsta – Premiär för läsplatta i förskolan
- 12** Leklotto på fritids rör om bland stela könsroller
- 14** Flexibelt samarbete i årskurs ett hjälper elever att nå målen
- 16** Försöksballongen – notiser

LÄRORIK NR 2•2013

En skrift för pedagogisk utveckling inom förskola, grundskola och fritidshem i Linköpings kommun

Utgivare: Utbildningskontoret, Linköpings kommun

Redaktionsråd: Ros-Marie Johansson, Lennart Lundwall, Elisabeth Stårner, Mark Olson

Projektledare: Lennart Lundwall

e-post: larorik@linkoping.se

Skribenter: Bulle Davidsson, Zandra Erikshed

Foto: Lennart Lundwall, Shutterstock

Form och grafiskt original: Forma Viva, Linköping

Tryck: Centraltryckeriet, Linköping

ISSN 2001-1253

Nya perspektiv på mål och vardag

Mål och måloppfyllelse är centrala begrepp i skolan. Ibland behöver vi påminna oss om varför vi arbetar mot mål och låta oss inspireras av goda exempel och bra lösningar. Detta är syftet med den tidning du just håller i handen.

I vår gemensamma ambition mot en högre måloppfyllelse har vi olika uppdrag och uppgifter.

Genom det systematiska kvalitetsarbetet – mäta, analysera, sätta in åtgärder och följa upp resultat – gör pedagoger och chefer ett viktigt och strukturerat arbete. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för att vi ska kunna stödja barn och elever i deras skolarbete. Med ett genomtänkt stöd ökar också måloppfyllelsen.

Men det viktigaste arbetet utförs i klassrummen och på förskolorna. I mötet mellan pedagogen, barnet och eleven.

Ni pedagoger utför dagligen detta arbete, ofta i det tysta. Detta görs parallellt med genomförandet av stora nationella förändringar av skolvärlden.

I detta nummer får vi se flera goda exempel där pedagoger har hittat vägar för att lösa uppdraget från stat och kommun. På fritidshemmet på Brunnbyskolan arbetar man aktivt med genusfrågan. På Tokarpsskolan erbjuds högstadieelever som behöver stöd i matematik intensivundervisning, med gott resultat.

Slutligen vill jag lyfta fram två stora satsningar som nämnden relativt nyligen har fattat beslut om, för att stärka arbetet med förbättrad måloppfyllelse.

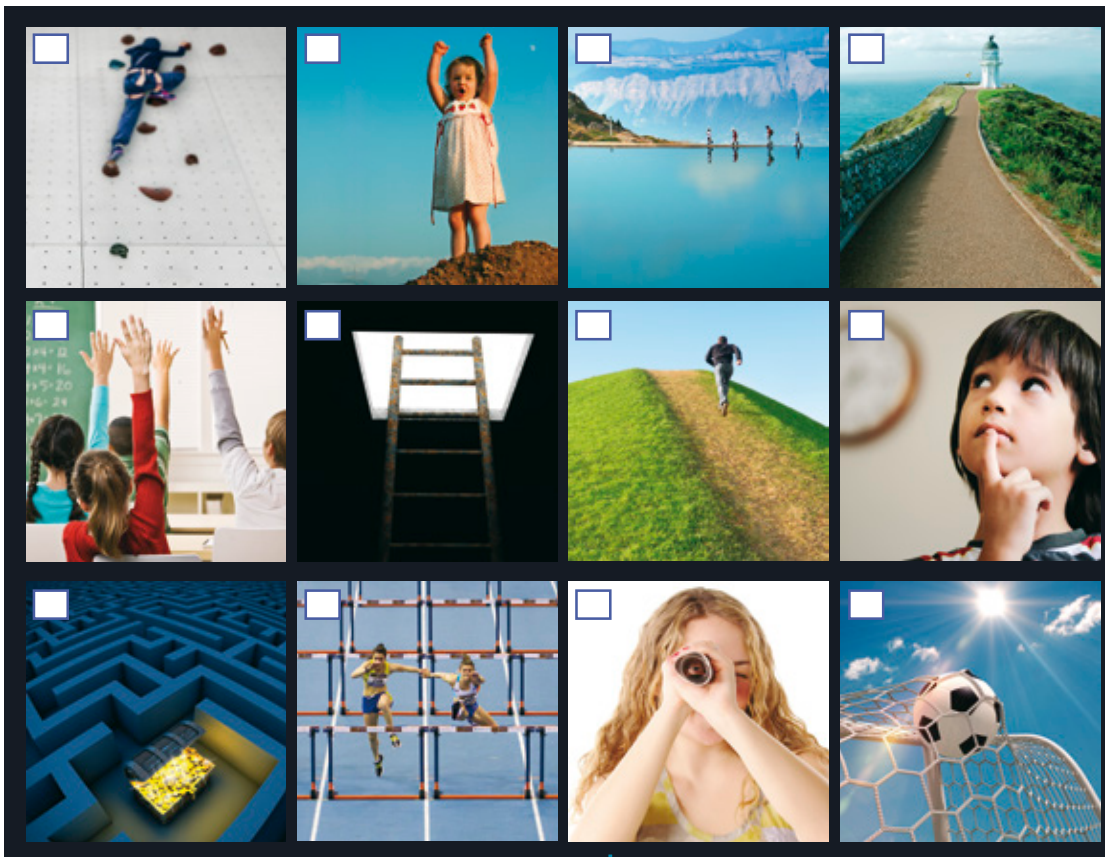
I höstas beviljade nämnden medel till ett antal skolor för att ledning och lärare skulle ges möjlighet att utveckla arbetssätt och arbetsformer. Målet är att pedagogerna ska kunna möta eleverna ännu bättre. Vi ser med spänning fram mot resultatet av denna satsning.

Nämnden har även gjort en riktad skolsatsning, en så kallad stadsdelssatsning i Skäggetorp, Ryd och Berga. Ambitionen är att öka förutsättningarna för barn och elever i dessa områden till exempel genom införande av en samlad och ökad skoldag med bland annat organiserad föreningsmedverkan. Detta ska också ge en ökad likvärdighet. I slutändan avser även detta bidra till en högre måloppfyllelse.

Jag vill än en gång betona att det stora arbetet mot förbättrade resultat sker i vardagen. Genom en gemensam, god värdegrund och människosyn ger vi förutsättningar för att varje individ ska utvecklas optimalt och nå de uppställda målen, vilket faktiskt leder till en starkare demokrati och ett bättre samhälle.

Lars Rejdell Barn- och ungdomschef

MÅL

GER KOLL, KRAFT OCH FOKUS

- Vill du vara snäll och tala om för mig hur jag ska gå för att komma härifrån, sade Alice!
- Det beror mycket på vart du ska, svarade katten.

- Det betyder inte så mycket vart, sade Alice.
 - Då kvittar det vilket håll du går, sade katten
- Ur Lewis Carroll, *Alice i Underlandet*

Läroplanen för förskolan beskriver en verksamhet där omsorg, fostran och lärande ska bilda en helhet. Ett helt nytt läroplansavsnitt gällande uppföljning, utvärdering och utveckling trädde i kraft 1 juli 2011. Förskolan likväl som grundskolan har nu ett tydligt krav på sig att systematiskt planera, följa upp och utveckla verksamheten för att säkerställa att det sker en kontinuerlig utveckling. Dokumentation av

det systematiska kvalitetsarbetet ska visa vad som behöver utvecklas, varför och på vilket sätt.

Förskola och skola har i uppdrag att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete där vi ständigt utvecklar verksamheten i riktningen mot de mål som skollag och läroplanerna anger. En viktig fråga blir då hur vi skapar utvecklingsprocesser i förskolans verksamhet och vilka

strategier vi bör använda oss av för att tillsammans styra mot målen. Kort sagt vilken väg vi ska gå!

Förskolechefen har det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med målen i läroplan och skollag. Vi har en mängd mål och riktlinjer för förskolans verksamhet i förskolans läroplan. Den fråga jag ställer mig är om det är möjligt att arbeta med alla målen samtidigt? Svaret på den frågan anser jag ►

- är JA! Alla målen kan och bör ingå i den grundverksamhet vi skapar i vardagen med barnen.

Jag skulle kunna omformulera frågan lite: Kan vi bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som innefattar alla mål i läroplanen? Även här är svaret *ja*. Men – vi kan inte bedriva ett kvalitetsarbete med alla målen samtidigt! Det handlar om att välja ut och prioritera ett utvecklingsområde i taget och arbeta intensivt med detta under en period för att nå en högre måluppfyllelse. Andra områden i läroplanen som man bedömer har arbetssätt som fungerar och uppfyller de mål som finns för verksamheten bör då ”parkeras”.

Jag vill förtydliga att det inte handlar om att sluta upp att arbeta med vissa delar ur läroplanen och lägga dessa åt sidan. Istället handlar det om att lyfta fram det som behöver utvecklas och fokusera extra på det under en viss tid och där lägga kraften vad gäller dokumentation, reflektion och analys. Att styra mot målen handlar om att hitta en systematik för att kontinuerligt välja ut och prioritera områden som bör utvecklas.

Sonja Sheridan och Ingrid Pramling Samuelsson skriver i sin bok *Barns lärande – fokus i kvalitetsarbetet* (2012, s 36):

Först behöver man fråga sig vad planering betyder. Därefter kan man börja planera utifrån läroplanens intentioner. Här kullkastas tillvägagångssätt som innebär att utifrån ett långsiktigt eller kortsiktigt tidsperspektiv utgå från vilka tema eller aktiviteter man vill arbeta med, och i efterhand se hur dessa kan innefatta olika läroplansmål. Istället handlar det om att kontinuerligt välja ut vilka läroplansmål man vid ett visst tillfälle vill arbeta med, och som barnen förväntas ha möjlighet att utveckla ett kunnande om.

Att välja mål – för mig handlar det om att kontinuerligt under året välja ut mål vi bör arbeta med. Har vi tydliga mål blir utvecklingsarbetet mer strukturerat. Till detta behöver vi redskap för att ta fram de indikatorer av olika slag som säkerställer att underlaget till vår målsättning baserar sig såväl på pedagogernas egna upplevelser som konkreta fakta.

Hur bör vi då gå tillväga för att välja mål? Det handlar i grund och botten om att hitta de indikatorer i verksamheten

” Att analysera är ofta den svåraste delen i verksamhetsutvecklingen.#

som hjälper förskolechef och pedagoger att peka ut riktningen. Det kan vara såväl självskattningar av pedagogerna som baserar sig på upplevelser av grundverksamheten, det kan också handla om data från observationer eller om resultat från attitydundersökningar.

Förskolans verksamhet har inga kunskapskrav för barnen som man har i grundskolan och därmed inga kvantitativa resultat och man ska inte heller göra bedömningar av de enskilda barnens prestationer. Här bör vi istället luta oss mot pedagogernas erfarenhet och upplevelse av hur verksamheten fungerar tillsammans med de observationer som görs kring barns lek och lärande i verksamheten. Andra bra indikatorer är attitydundersökningen och återkopplingen på kartläggningen av barns språkliga utveckling (”Vad sa du fröken”) som är en del i den allmänna bedömningen av ett barns språkutveckling i förskoleklassen.

Vikten av att målen är tydliga och väl förankrade är helt avgörande för utveck-

lingsarbetets resultat och framgång. Om vi alla hjälps åt att dra åt samma håll och styra verksamheten mot målen blir genomslagskraften av vårt arbete större och leder till högre måluppfyllelse.

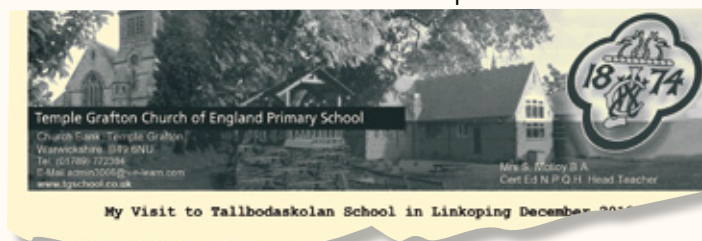
Under utvecklingsarbetets gång bör vi ständigt återkomma till målen och föra en kontinuerlig dialog kring tanke och arbetssätt. Uppföljning och utvärdering bör också vara naturliga delar i utvecklingsarbetet för att få syn på vart vi är på väg. Ett utvecklingsarbete bör vara långsiktigt och föränderligt inom ramen för målen. Det bör ständigt finnas en reflektion kring hur relevanta åtgärderna är och om de insatser vi gör leder oss mot de uppsatta målen.

Efter en viss tid bör arbetssätt och tillvägagångssätt utvärderas för att där få syn på om vi nått en ökad måluppfyllelse inom vårt utvecklingsområde. Det arbetssätt man funnit framgångsrikt bör sedan implementeras i grundverksamheten på förskolan för att på så vis göra förskolans kvalitet ännu lite högre. Att analysera är ofta den svåraste delen i verksamhetsutvecklingen. Risken är stor att det stannar vid en beskrivning där vi talar om vad vi gjort och visar på exempel från verksamheten.

Skillnaden mellan verksamhetsberättelse och analys är att vi i analysen ställer

Det kom ett brev från Temple Grafton

My Visit to Tallboda in Linköping

Arriving at Tallbodaskolan, I was immediately struck by the cleanliness and calmness of the school. Lessons begin at 8am, without a bell to herald the start. The children arrived dressed in clothes suitable for warmth and comfort and went straight into their classrooms where their teachers, prepared and welcoming, were eager to start the day.

This calmness contrasted sharply to the hustle and bustle of the start of school here in England. At Temple Grafton the parents deposit their offspring at 8:45 passing messages for the class-teachers to the receptionist at the main school door. A bell at 8:55 signals the start of school and after a formal registration in the classrooms the children meet together every morning in the school hall for an assembly.

Lessons in England begin at 9:30. By 9:30 in Tallbodaskolan, the pupils are well into the second lesson of the day.

The building, its furnishings and all the equipment were very impressive. I envied the space, the work-stations for the staff, and the attractive and well-resourced staffroom. The children are given every opportunity to learn in an attractive, thoughtful and purposeful environment.

I was particularly taken with the large classrooms, the high desks and the excellent cloakroom facilities. In England the average class size is 30 pupils and the classrooms are much smaller.

I was privileged to observe a craft lesson which was exciting for me.

The equipment and materials were of an exceptionally high quality and would not be seen in any primary school in England. Design is an obvious strength in the curriculum in Sweden, and one which the rest of Europe admires.

The pupils' behaviour was good and they were extremely enthusiastic to practise their English grasping every opportunity to converse with us.

The teachers in Tallbodaskolan School worked very hard to make our visit a worthwhile experience. They are professional and committed, caring for their pupils and planning their teaching carefully with all abilities in mind.

We really enjoyed our visit and have shared photographs and stories with the children here in our assemblies. We will remember our time in Sweden with affection and hope to return again in the future.

Sue Molloy
Headteacher, Temple Grafton School

FULL KOLL Miljöprojektet Green Creativity Across Europe

Fyra skolor från Sverige, Belgien, Tyskland och Storbritannien deltar i miljöprojektet. Syftet är att gemensamma aktiviteter ska stärka EU-samarbetet mellan lärare och elever i Europa, samtidigt som de

också stärker arbetet med konkreta miljöfrågor i skolan och i vardagen. Besöket från Temple Grafton resulterade i ett långt hyllningsbrev till den svenska skolan och framförallt Tallbodaskolan.

oss frågorna varför det blev som det blev och hur vi vet det. När vi svarar på dessa två frågor bör vi luta oss mot såväl vår egen upplevelse och erfarenhet som de konkreta "bevis" vi kan hitta i utvecklingsarbetet. "Bevisen" kan vara observationer vi gjort före och efter en insats som visar på att en förändring har skett. Det kan även vara resultat före och efter i en enkätundersökning, en kartläggning eller barnens upplevelser dokumenterade i intervjuform.

Under analysarbetet handlar det för förskolechef och pedagoger om att lägga allt materialet "på bordet" och undersöka det underlag man samlat och utifrån detta finna mönster som visar på en riktning åt det ena eller andra hållet.

En analys undersöker alltid orsak och verkan och ger därefter underlag för beslut om åtgärder. På så vis får vi en process som leder vidare mot nya mål som sätts för verksamheten och det systematiska kvalitetsarbetet har tagit sin början!

Anja Mistrén
bitr förskolechef
Kvinneby

Bra-bättre-bäst

Sexorna på T1 får betyg för första gången

På T1-skolorna arbetar lärarna från och med detta läsår med formativt lärande. Det är så de talar om det som också kallas formativ utvärdering eller bedömning. Det började med att de lärare som undervisade i femman 2011-2012 funderade mycket på hur de skulle göra när deras elever för första gången skulle få betyg i sexan. Hur skulle eleverna förstå varför de får betyg och vad det innebär?

I samma veva hade alla lärare varit på storföreläsning och hört docent **Christian Lundahl** tala om bedömning för lärande, och några hade också varit och lyssnat på **Per Wåhlins** tan-

kar om formativ utvärdering. Detta och behovet av att förbereda sig för att möta de nya sexorna så väl som möjligt resulterade i att skolan sökte och fick projektpengar för att utveckla arbetsformer och arbetssätt. Processen leds av **Eva Jansson**, som alltså i vintras för första gången satte betyg i en sexa. Då hade skolan arbetat med projektet sedan början av höstterminen.

Eva beskriver tre steg utifrån läroplanens tre nivåer:

– Vi kallar dem bra, bättre och bäst. För eleven går resonemanget ungefär så här, i relation

till nivåerna: Vad krävs för att förbättra mitt lärande? Vad kan jag, var är jag, vart är jag på väg och hur ska jag komma dit?

Efter **Per Wåhlins** föreläsning provade Eva Jansson att göra egna matriser med tre steg, tillsammans med eleverna. Hon tar ämnet svenska som exempel. Om man väljer något tydligt som meningsbyggnad kan lärarna välja tre texter som man tycker ligger på tre olika nivåer.

– Vi frågar eleverna om hur de skulle dela in texterna i bra, bättre och bäst. Och vad är det som gör en text bra, bättre eller bäst? Här är det viktigt att eleverna förstår vad det är de ska titta efter. Tillsammans resonerar man sig fram till kriterier för respektive nivå och gör en lista i punktform.

– Vi började med att göra listorna själva, men upptäckte snart att eleverna är bättre på det.

När kriterierna är klara får eleven titta på sin egen text eller någon annans och ge återkoppling. Det kan ske muntligt eller på ett enkelt formulär som de kallar feedbackpapper. Där skriver man in vad som är bra, vad som saknas, vad som är oklart eller väcker frågor och vad man ska tänka på nästa gång. Eleven sparar texten och när hon eller han ska bearbeta den kan texten jämföras med feedbackpapperet.

– En annan metod att återkoppla är ”Two stars and a wish”, berättar Eva. Man säger två bra saker och ger ett tips. Det har blivit ett begrepp i våra klasser. Vi säger ofta ”nu gör vi two stars and a wish på det här”.

Malin Westlund som är biträdande rektor säger att det är häftigt att se kraf-

“ Vi började med att göra listorna själva, men upptäckte snart att eleverna är bättre på det.#

ten hos eleverna. Genom att vi tydligt visar vad de ska kunna, så har de lättare att visa vad de kan.

– Ja, det gäller att göra lärandet synligt för eleverna. Hur lär vi oss, hur vet vi vad vi ska lära oss och hur kommer vi dit?

Är det jobbigare att arbeta så här än på det gamla vanliga viset?

– Nej, säger Eva Jansson. Jag tycker det är väldigt bra att jobba så här, men jag ser ibland att jag kan falla tillbaka i gamla vanor. Här får man vara mer noggrann när det gäller att välja ut uppgifter. De måste vara riktigt bra och de måste fungera. Å andra sidan är det andra moment som försvunnit, som att sitta i timmar med en bunt papper som ska rättas. Det sker numera i själva undervisningen.

Eva beskriver hur hon nu kan känna att hon gått och burit på en frustration över arbetssättet, en diffus känsla som blev tydlig när hon upptäckte formativt lärande.

– Jag förstod att det är det här jag väntat på. Visst hade jag gjort försök att utveckla undervisningen, men jag hade inga former, ramar och strukturer. Nu har jag fått det.

Varje lärare på Fridtunaskolan ingår i en av fyra lärandegrupper. De är sammansatta från olika arbetslag, elevåldrar

och ämnen. Avsikten är att fokus ska ligga på det formativa lärandet och inte spåra in på annat. I lärandegruppen ska det ske ömsesidig feedback. Till gruppen tar man med sig något man gjort i klassen. I gruppen får man återkoppling och tips att tänka på när man är tillbaka hos eleverna.

Lärandegrupperna leds av fyra lärare som ingår i en processgrupp tillsammans med Malin Westlund, rektor Patrik Landström, och processledaren Eva Jansson. Också på deras möten praktiserar formativ utvärdering.

– Vi har haft uppföljning vid varje möte, och det är mycket positivt, säger Malin. Målet är att ett formativt lärande är en naturlig del i undervisningen hos alla på skolan. Eva tillägger:

– Många kolleger har upplevt att detta är kärnan i vårt arbete, nämligen att göra undervisning och lärande så bra som möjligt. Här görs arbetet synligt hela tiden. Vi lär av varandra i stället för att jobba var och en på sitt håll.

I augusti blir det en ny storföreläsning om formativt lärande av **James Notting-ham**.

MERSMAK Att läsa om pedagogiken

John Hattie: *Synligt lärande*. Natur och Kultur 2012.

Christine Harrison, Sally Howard: *Bedömning för lärande i årskurs F-5*. Stockholms universitets förlag 2012.

Christian Lundahl: *Bedömning för lärande*. Norstedts 2011.

www.bedomningforlarande.se: Skillnaden mellan summativ och formativ bedömning. Film med Christian Lundahl.

Intensivmatte

får knepiga tal att klarna

Matematikkunskaperna sjunker i Sverige. För att alla elever i åttan ska ha chans att nå ett godkänt betyg jobbar Tokarpsskolan med intensivmatematik.

– Det ger effekt när eleverna ser att de kan lösa problem. De lyfter sig istället för att blockera sitt självförtroende, säger läraren **Per Persson**.

Mozzarella, peperoni, skinka... **Max Fagerstedt** och **Hidra Odisho** plockar i högen av smaskiga bitar av papp i olika storlekar. De går i klass 8E på Tokarpsskolan och spelar ett pizzaspel för att lära sig bråk.

– Du får mer pizza av en sjättedel än en tiondel, slår Max fast.

Hidra plockar fram två bitar. En smal

pizzabit med en ynklig halv salami och en saftig bit med smält ost och paprika. På baksidan står facit, " $\frac{1}{10}$ " och " $\frac{1}{6}$ ".

– Ja, det är ju stor skillnad. Det är enkelt att förstå, fast det låter som om det skulle vara tvärtom, säger hon.

De sitter i ett rum ihop med ett gäng elever som också spelar pizzaspelet. Det är en del i projektet intensivmatematik som pågår under våren på Tokarpsskolan.

Under fem veckor har eleverna 40 minuter matematik varje dag. Majoriteten av passen är utöver de ordinarie matematiklektionerna, vilket gör att de ibland missar till exempel elevens val.

– I dag kan jag inte åka med och spela squash, det är tråkigt. Men jag lär mig

mycket, det är lättare att få hjälp så här än när man är en hel klass, säger Max.

Det finns två syften med intensivundervisningen. Att hjälpa eleven med kunskapsluckor eller missuppfattningar, och att introducera ett område innan klassen börjar med det.

Undervisningen föregås av ett test, genom vilket det blir tydligt vilka bitar eleverna har svårt för. Den blivande specialläraren **Maria Risthammar** och läraren Per Persson lägger därefter upp lektionerna. Till sin hjälp har de boken *Att förstå och använda tal* av **Alistair McIntosh**.

Intensivmatematiken är inspirerad av

en modell som är framtagen av **Görel Sterner**, specialpedagog och projektledare på Nationellt centrum för matematikutbildning, NCM. Pedagogiken baseras på fyra faser. **Laborationsfasen** är den första, där inslag som pizzaspelet ingår. Övningarna är väldigt konkreta, för att eleverna ska kunna tillgodogöra sig de abstrakta begreppen.

– Det är viktigt att stanna kvar i den laborativa fasen tills eleverna är redo att gå vidare, säger Maria.

Per berättar om en övning där eleverna klipper delar i papper för att lära sig förstå bråk.

– Man såg verkligen på en av tjejerna hur hon förstod när hon klippte. Sedan lämnade hon in sitt första färdiga häfte och allt var rätt. Sådant stärker självförtroendet!

I representationsfasen får eleverna rita det de har gjort och presentera det muntligt, vilket utvecklar deras matematiska ordförråd. I den abstrakta **återkopplingsfasen** får eleverna använda det de har lärt sig genom att skriva. Först i den fjärde och sista fasen är det dags för **färdighetsträning**.

– I vanlig undervisning hamnar man

MERSMAK Att läsa om pedagogiken

Nationellt centrum för matematik-

utbildning: www.ncm.gu.se

Alistair McIntosh: *Att förstå och använda tal*

ofta i det abstrakta innan eleverna har förstått vad de gör. Då tappar man många på vägen, säger Maria.

Hon tycker att lärare för lätt faller tillbaka på läroboken.

– Våga släpp boken! Se vad som sägs i de centrala målen i läroplanen och fun-

dera på om man kan nå dem på något annat sätt.

Ibland har hon funderat på om de lägger undervisningen på en för lätt nivå, men kommit fram till att det är bra att vara grundläggande.

– Det stärker dem verkligen när de känner att de får utmaningar som de kan klara av, istället för en ångestladdad känsla av att alltid ligga efter.

Effekterna av intensivundervisningen ska noggrant följas upp efter avslutat projekt.

Lektionen är slut och pizzabitarna läggs tillbaka i lådan. På en lapp fyller eleverna i vad de tyckte om lektionen. Hidra präntar prydligt: ”Det var kul att spela pizzaspelet och enkelt att förstå, jag har blivit bättre på bråk. När jag får jobba praktiskt förstår jag bättre”. ■

FULL KOLL Intensivmatte – idékläckaren

Görel Sterner är förskollärare, lågstadielärare och specialpedagog och undervisar i grundskolan i svenska och matematik. Arbetar på NCM som projektledare med specialpedagogiska frågor och matematikdidaktik inom förskola och grundskola. Intensivmatematik

är en modell för att stötta elever som av olika anledningar har kunskapsluckor, missuppfattningar eller svårigheter inom olika områden. Arbetssättet bygger på forskning och erfarenheter från bland annat Storbritannien samt erfarenheter från läsundervisning.

Appar för de

Premiär för läsplatta i förskolan

Pettson har gjort många kluriga uppfinningar. På Ekkullens förskola i Ekholmen sitter Smilla, Ralf, Wille och Kasper med en läsplatta på golvet tillsammans med förskolläraren **Johanna Hillgren**. Först väljer de från en meny vilken uppfinning de ska bygga, och sedan väljer de ut de olika delar som behövs för att maskinen ska bli färdig.

– Jag vill göra den svåraste, för den kan jag, säger Smilla.

Barnen klickar sig fram och drar vant med fingret över skärmen. De kan det här. Under tiden talar de med varandra och Johanna styr så att de berättar om vad de gör:

- Hur kom det sig att du satte den där?
- Vad är det som händer nu?
- Varför blev det så här?

På det här sättet tränar de både problemlösning och språk. I förlängningen kan barnen göra egna uppfinningar och bygga dem på riktigt.

På Ekkullen finns två av de sex läsplattor som delats ut till förskollärare i de enskilda kommunala förskolorna i Blästad-Frederiksberg. Varje läsplatta är knuten till en speciell förskollärare. På Ekkullen finns två, hos **Ann-Britt Hellberg**, som arbetar med fem- och sexåringar, och Johanna Hillgren, som är på en avdelning med yngre barn.

Syftet med projektet, som inleddes i januari och varar hela året, är bland annat att stimulera barnens språk- och matematikutveckling. De får träna sina förmågor att förstå symboler, berätta, uttrycka tankar och argumentera. Johanna säger att barnens process ofta inte stannar vid skärmen. Hon visar en teckning som en pojke gjort. Den föreställer bland annat en snurra, som han byggt av plus-plusbitar. Idén till snurran fick han av en bild som de hittade på Google. Hans process gick alltså från bild på plattan till handgripligt byggande och vidare till egen dokumentation genom att teckna och färglägga på papper.

Johanna och Ann-Britt känner att de bara är i början av sin egen lärprocess. De undersöker olika applikationer. Nu håller de på att välja ut

matematikappar. Där handlar det om att sortera, kategorisera, räkna vanlig addition med mera. Det finns testversioner av de flesta appar så att man får tillfälle att se hur barnen reagerar, innan man bestämmer sig för att köpa.

Att barnen klarar av det är de övertygade om. Det var flera barn som vara vana vid läsplattan från början, medan andra inte var det. Det löste sig snabbt genom att kamraterna lärde varandra.

Nu sitter inte barnen på Ekkullen och hänger över läsplattor hela dagarna. I snitt är plattorna framme mellan en och två gånger per dag, vissa dagar inte alls. Under samlingen på morgonen används läsplattan för lyssnarövningar. Senare på dagen gör man något annat med den.

– Vi har bestämt att det alltid ska vara en pedagog med. Vi tar med max fem barn åt gången, annars blir det rörigt. De tränar på att hjälpas åt, och att vänta på sin tur och låta var och en jobba klart. Vi samtalar i lugn och ro och de får tillfälle att använda språket i stället för att bara peka och dra, säger Ann-Britt och Johanna.

– Från andra håll har vi hört att det finns risk för att all annan lek avstannar och de andra barnen samlas kring dem som jobbar med läsplattan. Det har vi gått in för att förhindra. Alla vet att det blir deras tur någon annan gång.

För förskollärarnas del syftar projektet bland annat till att de ska kunna utveckla nya arbetssätt. Ann-Britt Hellberg tar fasta på det och berättar att det betyder mycket för förskolans dokumentation, där plattan gör att barnen kan bli mer delaktiga.

– Plattan är också till stor hjälp när vi arbetar tillsammans med barn som behöver extra stöd, säger hon. De har ofta lättare att koncentrera sig på plattan än på till exempel ett fysiskt memory, och vi kan lätt jobba mer med sådant som barnen behöver träna på.

Ann-Britt, Johanna och övriga läsplatteförsedda förskollärare bildar ett nätverk som redan haft tre träffar och ska ha ytterligare två under vårterminen. Det innebär också ett kollegialt lärande mellan olika förskolor.

minsta

Vi har bestämt att det alltid ska vara en pedagog med, och max fem barn åt gången.

Leklotto på fritids rör om bland stela könsroller

Genusarbete på fritids? Lottade lekgrupper? På Galaxens fritids vändes skepsis till succé på bara en termin.

När fritidspedagogen **Anna-Maria Mattson** och barnskötaren **Anna-Lena Isaksson** på Brunnbyskolan i höstas informerade föräldrarna om att genus skulle bli ett prioriterat område på Galaxen, mötte de ett visst motstånd. Det var främst metoden Leklotto som väckte missnöje. Skulle barnen inte få leka vad de ville och med vem de ville?

Anna-Maria och Anna-Lena stod på sig. De visste redan före sommarlovet att de skulle få en ny fritidsgrupp med 32 elever, många av dem nya ettor. Det fanns en del oro i gruppen och förutfattade meningar om vad man kan leka och vem som ska få vara med.

Personalen valde Leklotto som stöd för att skapa jämställdhet i gruppen, både mellan flickor och pojkar och mellan individer. Hela höstterminen hade man Leklotto en timme om dagen. Eleverna lottades till exempelvis bygglek, familjen – rollekar i familjehörnan, sjukhus, frisersalong, att teckna eller göra korsord. Andra dagar kunde det vara att leka spa eller affär, med petshop eller Barbie brats.

Alla dessa lekar har sina utrymmen

och hyllor på fritids. Familjeleken har en egen lägenhet i ett hörn av rummet. I en byrå finns plagg och annat att använda. Galaxen ligger mitt emellan två klassrum som man har tillgång till på eftermiddagarna och som kan bli till exempel spa eller sjukhus.

Först var det en del gnäll över att bli lottad att leka med kamrater som man inte valt själv, och till lekar som man var ovan vid. Andra var mycket nöjda, som de flickor som aldrig tidigare fått sitta

vid datorn och nu fick chansen. De var entusiastiska.

– Vi hade också elever som kände sig otrygga och trodde att de andra i lekgruppen skulle skratta åt dem. Då måste man vara lyhörd och stötta, säger Anna-Maria.

Hela höstterminen arbetade personalen med Leklotto. Efter ett tag fick eleverna välja lekar själva. Då hamnade man i en grupp med andra som valt likadant.

Eleverna lottades till bygglek, rollekar i familjehörnan, sjukhus

hus, frisersalong, teckna, göra korsord, leka spa eller affär med petshop eller Barbie brats.

– Det har tagit en termin att få alla elever att delta aktivt i leken. Nu är det roligt att se att de är trygga, att de vågar göra saker de inte brukat göra och att alla kan leka med alla. Tjej eller kille spelar ingen roll.

Anna-Maria Mattson och Anna-Lena Isaksson trycker hårt på att det hela tiden handlar om att tillföra något till elevernas fritidstid:

– Vi ger dem utrymme att utveckla sina intressen och förmågor och upptäcka nya. Vi tar inte bort något, vi lägger till. Vi uppmuntrar det positiva hos eleverna.

I stället för ”gör inte så” säger vi snarare ”tänk på det här...”. Vi har positiva förväntningar på dem och ger dem ansvar.

Varje dag är pratbollen framme. Den som talar får inte avbrytas och alla ska lyssna. Det är OK att passa om man inte vill säga något. Vid samlingen blir det också högläsning i böcker ur bibliotekets genuslåda.

Idag ser föräldrarna att deras barn är nöjda och trivs. Bland de elever där det tidigare ofta var bråk är det sällan några konflikter.

Anna-Maria har varit fritidspedagog i 24 år och är en av kommunens fritidsambassadörer. Hon säger att detta är det bästa hon varit med om. Innan vi lämnar Galaxen skickar hon med ett par guldkorn:

– Det var en kille som stod med en docka på axeln och ringde till pizzerian. ”Jag hinner inte laga mat idag.” En annan dundrade in och störde i gruppen som lekte spa. I stället för att köra iväg honom frågade vi vad han kunde bidra med. Då drog han upp en kam ur bakkfickan och så blev han frisör. ■

– Både lärare och elever ser oss som en enda stor klass, säger läraren Henrik Larsson.

TILLSAMMANS

Flexibelt samarbete i årskurs ett hjälper elever att nå målen

I stället för traditionella klasser har man i årskurs ett på Vidingsjöskolan utarbetat ett system med flexibla grupper. Syftet är att alla barn ska få chans att utvecklas utifrån var de befinner sig.

– Det stärker deras självförtroende och ökar måluppfyllelsen, säger klassläraren **Karin Nygren**.

– Hatt. Vad rimmar på det? Karin Nygren riktar frågan till en flicka i prickig tröja. Tankarna snurrar. Karin låter henne ta sin tid, det gör de två andra eleverna också. I den lilla gruppen ska ingen känna sig stressad. Flickan tittar sig sökande runt i rummet och provar sakta att ljuda ordet. Plötsligt fastnar blicken ovanför fönstret, där pysslet från

i julas hänger. En rad med svarta papperskatter med rosetter under hakan.

– Katt! utbrister hon stolt.

I rummet bredvid sitter resten av den gula gruppen, djupt försjunkna i böcker och läsuppgifter för att träna läsförståelsen. Behöver någon hjälp med att lösa en uppgift eller förstå ett ord finns

Varje basgrupp har ett eget klassrum där eleverna har sin egen bänk. Här börjar vanligtvis skoldagen för de 54 eleverna i år 1, innan de delas upp i mindre grupper.

Henrik Larsson tillgänglig. Samtidigt övar den blå gruppen på att göra kullerbyttor i gymnasalen och den röda gruppen lär sig påskens innebörd på SO:n.

Så kan systemet se ut, en vanlig tisdag för de 54 eleverna i årskurs ett på Viding-sjöskolan. Hänger du med? Systemet är lite komplicerat till en början, men funkar. Istället för klasser är eleverna uppdelade i små och stora grupper med flexibla konstellationer.

– Arbetssättet gynnar både lärare och elever. Vi har större möjlighet att se alla och anpassa undervisningen efter deras förutsättningar. Både elever och lärare ser oss som en gemensam klass, säger Henrik Larsson som är klasslärare för årskurs ett tillsammans med Karin Nygren och **Frida Axell**.

Grupperingarna är anpassade efter var barnen befann sig när de började skolan och var de nu befinner sig kunskapsmässigt. Med ämnet svenska som exempel hade många redan knäckt läskoden och några läste flytande när de började ettan, medan andra bara kunde ett par bokstäver.

– Nu kan vi möta varje elev där den befinner sig i sin läs- och skrivutveckling, vilket i sin tur leder till ökad måluppfyllelse. Det stärker självförtroendet, säger Karin.

Systemet infördes hösten 2011 och om Karin, Henrik och Frida får bestämma är det här för att stanna.

– Den största fördelen är att vi tillsam-

” Några läste flytande när de började ettan. Andra kunde bara ett par bokstäver.

mans ansvarar för alla elever. Det är fler ögon och fler idéer. Vi lär känna varje elev, säger Henrik.

Däremot kräver det en stor del gemensam planeringstid för pedagogerna. Många timmar av förtroendetiden som vanligtvis görs hemma behöver göras med kollegorna på skolan.

– Vi planerar, utvärderar och analyserar all undervisning tillsammans. Var befinner sig hon? Hur mår han?

Systemet har inledningsvis varit lite krångligt att förstå för föräldrarna, men när de har märkt att lärarna tror på arbetssättet har de litat på dem.

– När de väl sett vilken möjlighet det ger just deras barn är de väldigt positivt inställda. Alla barn får utvecklas, var de än befinner sig, säger Henrik.

En mamma har berättat att hennes dotter har sagt att hon tycker att det är skönt att vara i en liten grupp. Nu kan hon lära sig att läsa utan att bli stressad och behöva jämföra sig med de kamrater som redan läser.

För att arbetssättet ska fungera krävs det att lärarna har ett mycket gott sam-

arbete och är öppna för att prova olika infallsvinklar och idéer för att nå eleverna.

– A och O är att hitta pedagoger som kompletterar varandra och tror på systemet, säger Henrik.

Årskullen är den första han är klasslärare åt och han har stor nytta av det nära samarbetet som systemet skapar med de andra lärarna.

– Jag har ett jättestort behov av att diskutera och bolla tankar och idéer med dem.

För Karin som har varit i skolvärlden sedan slutet av sjuttioalet är de yngre lärarna en tillgång med sin kunskap om de pedagogiska teknikverktögen.

– Vårt samarbete hjälper barnen och för oss är det en glädje att gå till jobbet.

FULL KOLL Så funkar systemet

Istället för det traditionella systemet

med klass 1a och 1b är de 54 eleverna i årskurs 1 organiserade i två basgrupper. Tre lärare arbetar med klassen, två heltidstjänster och en halvtidstjänst.

I ämnen som idrott, musik, So, No och svenska är de 54 eleverna uppdelade i tre grupper med 18 elever i varje, med elever från båda basgrupperna.

I svenska och matematik får eleverna hjälp av fler lärare, vilket gör att grupperna kan delas upp i mindre konstellationer beroende på hur mycket lärostöd de behöver.

Grupperna är flexibla och kan förändras över tid i den takt som elevernas kunskaper utvecklas.

Hattie i praktiken

Måndagen 12 augusti kommer **James Nottingham** att föreläsa för alla lärare i grundskolan. Föreläsningen kommer att handla om John Hatties forskning och hur man kan omsätta slutsatserna i praktiken för att förbättra skolans arbete. Om du vill veta mer om James Nottingham så gå in på antingen

www.jamesnottingham.co.uk
eller
<http://visiblelearningplus.com>

Miljövänliga möbler i Malmslätt

Som ett steg mot hållbar utveckling får högstadieselever på Tokarpsskolan lära sig att göra möbler utan att belasta naturen.

– Trä är en förnyelsebar råvara och så få maskiner som möjligt används, säger slöjdläroaren **Bernt Rudholm**.

Tekniken har han lärt sig i England och går ut på att man använder färskt trä, i detta fall en nyhuggen ask.

– Processen är snabb. Istället för att en stor maskin tar ner träden och forslar dem till ett sågverk som låter träet torka, gör man allt för hand. Eftersom träet förändras när det torkar behövs varken lim, skruvar eller spik. I största möjliga utsträckning använder man dessutom handdrivna maskiner, vilket minimerar damm och buller. Och eleverna uppskattar hantverket.

– Det är kul att använda händerna. Slöjd är mitt favoritämne, säger **Fredrik Tegehed** i 8E.

KOLLA HÄR BA'

Vatten, flaskfärg, minusgrader och en stor portion fantasi räcker långt! Vintern och kylan höll oss alla i ett långt och hårt grepp. Detta var Källsätters förskola i Slaka snabba att utnyttja och gjorde dessa fantastiska kreationer som höll sig långt in i april.

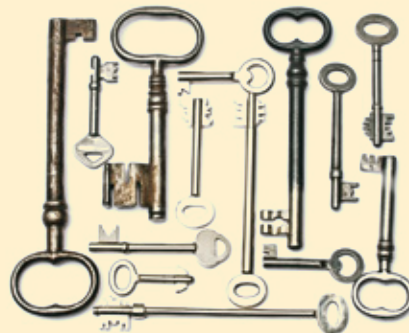
Ämnesutvecklingen – fortbildning för dig som vill stå i framkanten

Under hösten sparkar ämnesutvecklingen igång på allvar med didaktisk utveckling kopplad till ämne. Det kommer att erbjudas skräddarsydd fortbildning i ämnesnätverk med egna program utifrån våra styrdokument.

Allt hålls samman med hjälp av respektive huvudnyckel för varje ämne. Du som väljer att söka till dessa ämnesnätverk kommer alltså att stå på framkanten för ämnesutvecklingen inom just ditt ämne. Eftersom det är begränsat antal platser så kommer det att vara först till kvarn som gäller för anmälan på adressen:

<http://anmalan.linkoping.se/kurs.aspx?kurs=1062>

Läs mer på linweb under fliken *Din arbetsplats* och menyn *Utbildningsförvaltningens gemensamma information/pedagogik/ämnesutveckling*

Först till kvarn!!
Öppet för anmälan från 20 maj

Linköpings kommun